

'Elk perceel

Vooral telers met bovengemiddelde opbrengsten en telers op marginale grond hebben moeite om hun gewassen van voldoende stikstof te voorzien. Desondanks scherpt minister Verburg van LNV de gebruiksnormen de komende jaren - in meer of mindere mate - verder aan. Wel is ze bereid om te kijken of vanaf 2010 'normen op maat' mogelijk zijn.

Door: Egbert Jonkheer
Fotografie: Ellen Meinen, Agrio

Begin deze maand maakte minister Verburg van LNV bekend hoe zij de komende jaren het mestbeleid wil invullen. Vooral boeren op zand- en lössgrond moeten het ontgelden. Onder deze gronden zit nog altijd meer dan de

MESTBELEID IN 2008 EN 2009

Begin deze maand ontvouwde het ministerie van LNV de plannen voor het mestbeleid van de komende twee jaar.

Dit zijn de hoofdlijnen:

- De fosfaatsnormen blijven in 2009 gelijk aan 2008 als Brussel dit goedkeurt.
- De stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen op de klei worden in 2008 vastgesteld op 105 kilo (in plaats van 100) en blijven in 2009 100 procent van het bemestingsadvies.
- De werkingscoëfficiënt voor drijfmest wordt in 2008 op zand- en lössgrond verhoogd van 60 naar 65 procent.
- De gebruiksnormen voor stikstof worden op zand en lössgrond voor een aantal belangrijke gewassen aangescherpt.

STIKSTOFGEBRUIKSNORMEN OP ZAND- EN LÖSSGROND (KG N/HA)

	2006	2007	2008	2009
Zand				
Consumptieaardappelen hoog	290	275	275	270
Consumptieaardappelen overig	265	250	250	245
Consumptieaardappelen laag	240	225	225	220
Zand- en löss				
Maïs (bedrijven zonder derogatie)	185	175	175	150
Broccoli	270	255	255	245
Chinees kool	180	170	170	160
Löss				
Wintertarwe	220	220	220	195

Bron: Ministerie van LNV

zijn eigen stikstofnorm'

toegestane 50 milligram nitraat in een liter grondwater. Vanaf volgend jaar mogen telers op zand en löss minder stikstof gebruiken in een aantal belangrijke gewassen (zie tabel) en gaat de werkingscoëfficiënt voor drijfmest omhoog van 60 naar 65 procent. Volgens berekeningen hebben deze maatregelen hetzelfde effect als een generieke verlaging van 10 procent van de stikstofgebruiksnormen voor alle uitspoelingsgevoelige gewassen. De aanscherping zoals die er nu ligt, raakt vooral de telers in het zuidelijk zandgebied, waar de nitraatproblematiek het grootst is.

Telers op de klei krijgen in 2008 nog 5 procent respijt van de minister maar moeten in 2009 op 100 procent van het bemestingsadvies zitten. Akkerbouwvoorman Jaap Haanstra van LTO Nederland reageert voorzichtig positief op de plannen van het ministerie, ondanks dat zijn organisatie in een brandbrief had aangedrongen op bevestiging van de normen. „Hiermee kunnen we voorlopig uit de voeten, al blijven er natuurlijk knelgevallen. Het belangrijkste is dat het ministerie heeft toegezegd met ons te willen werken aan gedifferentieerde gebruiksnormen, ofwel normen op maat. Iemand met hoge opbrengsten voert veel mineralen af. Dan moet je ook meer mogen aanvoeren, vinden wij.”

Puzzelen

Uit een in oktober 2007 gepubliceerd rapport van het ministerie van Landbouw over de ervaringen met het gebruiksnormenstelsel, blijkt dat meer dan de helft van de akkerbouwers moeite heeft om rond te komen met de totale hoeveelheid stikstof. De makers van het rap-

port stellen dat akkerbouwers scherp bemesten, mede dankzij de invoering van Minas en de sterk gestegen kunstmestprijzen.

DLV-adviseurs Nelis van der Bok, werkzaam op de zuidwestelijke klei, en Harm de Boer, adviseur op het noordoostelijk zand, herkennen deze bevindingen. De Boer: „Bedrijfsbreed komen de meeste telers nog wel uit met hun stikstof. Maar daar is wel het nodige schuiven puzzelwerk aan vooraf gegaan, want de gewasnormen zijn erg scherp. Kijk naar granen met een norm van 160 kilo per hectare. Als je uitgaat van 20 tot 25 kilogram stikstof per ton korrel, dan zou je dus op maximaal op 8 ton per hectare kunnen mikken. Terwijl 9 ton hier vrij normaal is en de opbrengsten nog verder omhoog kunnen.”

Minder vruchtbaar

Ook op de klei is het passen en meten. Van der Bok: „Soms kun je net wat besparen omdat er een perceel grasland meedraait in de rotatie of omdat er in het verleden regelmatig gebruik is gemaakt van dierlijke mest. Ook het type grond maakt verschil. Op sommige percelen kom je prima uit met de gebruiksnorm van 120 kilo stikstof voor uien, op andere heb je 150 kilo nodig. Dat verschil moet je toch ergens vandaan halen.”

Dit jaar was de puzzel nog net kloppend te krijgen. Maar de adviseurs maken zich zorgen over de toekomst, zeker nu de normen verder omlaag gaan. Op termijn voorzien zij een gebrek aan zowel stikstof als fosfaat doordat de vruchtbaarheid van de bodem geleidelijk zal afnemen. Nu al ontbreekt de ruimte om onvoorziene tekorten op te vangen, zoals het uit-

spoelen van stikstof door de extreme regenval in het afgelopen teeltseizoen.

Herziening

Een deel van het probleem wordt veroorzaakt doordat de landbouwkundige advieshoeveelheden achterhaald zijn. Die kunnen nog worden aangepast, mits de nieuwe normen goed worden onderbouwd. Zo is de norm voor zomergerst op zand in 2006 verruimd van 80 naar 90 kilo stikstof per hectare. Door een procedurefout gold dit helaas maar een jaar. Op het ogenblik zijn van de akkerbouwgewassen, naast opnieuw zomergerst, ook uien en wintertarwe in onderzoek. Voor wintertarwe op de klei lijkt de optimale gift uit te komen op 245 kilo per hectare, terwijl daarvoor nu nog 220 kilo in de boeken staat. Op zand kan de norm volgens de Commissie Deskundigen Meststoffenwet naar 190 kilo. Of dit advies ook de norm wordt, staat nog niet vast.

Op maat

Liever ziet LTO dat de ministeries van LNV en VROM het stelsel van vaste gebruiksnormen helemaal loslaten. Volgens de landbouworganisatie doet het huidige beleid geen recht aan de inspanningen van de sector. Zowel het milieu als de telers zijn erbij gebaat dat de maatregelen meer rekening houden met verschillen in teeltomstandigheden zoals grondsoort, stikstofleverend vermogen, voorgewas, vochttoestand, ras en een hele reeks andere factoren. De komende twee jaren wil de standsorganisatie dan ook gaan werken aan een model of methodiek, waarmee dat kan.

Nu al is er geen ruimte om tekorten op te vangen.

JAN MEEUWISSEN, AKKERBOUWER IN GASTEL:

‘Je kunt de bodem niet blijven uitmergelen’

Jan Meeuwissen is akkerbouwer, varkenshouder en loonwerker in Gastel. Hij teelt 60 hectare korrelmaïs, 55 hectare consumptieaardappelen, 8 hectare suikerbieten, 7 hectare winterwortelen en 4 hectare sperziebonen. Hij heeft steeds meer moeite om zijn bemestingsplan rond te breien. „Het gaat nog net, maar vooral omdat we teren op oude voorraden. Dat vind ik zorgelijk. Onze zandgronden zijn niet van zichzelf goed. Die zijn goed geworden doordat ze eeuwenlang goed zijn bemest. Mijn opa zei altijd: een boer met veel koeien heeft goede grond.”

De Brabantse akkerbouwer maakt nog altijd maximaal gebruik van dierlijke mest. De mest van zijn eigen varkens kan hij volledig kwijt. De fosfaatlimiet van 80 kilo per hectare bepaalt dat hij ongeveer 20 kuub op een hectare kan brengen. Gemiddeld bevat de varkensdrijfmest 4 kilo fosfaat en 6 kilo stikstof per ton, wat betekent dat de eerste 120 kilo stikstof dan ook meteen erop ligt. Voor maïs blijft in theorie nog een kunstmestgift van 55 kilo stikstof per hectare over (175 - 120). Op de rijkere percelen krijgt de maïs die niet volledig. Meeuwissen schuift hiervan een deel door naar zijn aardappelen. Bij opbrengsten van soms meer dan 60 ton per hectare zijn de stikstofgebruiksnormen voor aardappelen nu eenmaal niet toereikend, zeker niet in jaren waarin het veel regent. „Het bemestingsplan krijgen we nog net rond, maar we zijn wel aan het interen op de bodemvoorraden. Op stikstofnalevering hoeven we nauwelijks meer te rekenen. Als ik met het uitrijden van mest te breed rijd, dan groeit op die onbemeste strook niks meer. Ook de fosfaatvoorraad daalt verder en verder. Natuurlijk is het goed dat we geen fosfaatgetallen van boven de 60 meer tegenkomen. Maar inmiddels zijn we gezakt naar waarden tussen de 20 en 25. Dat betekent dat we de bodem aan het uitmergelen zijn. Ik hoop dat de beleidsmakers beseffen dat dit zo niet door kan gaan. Een vruchtbare bodem is van levensbelang, zeker nu de behoefte aan landbouwproducten weer toeneemt.”

